

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده شهرسازی و معماری
گروه شهرسازی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته شهرسازی گرایش برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌های

برنامه ریزی راهبردی توسعه گردشگری منطقه نمونه گردشگری دیمه

استاد راهنما:

دکتر مهین نسترن

استاد مشاور:

دکتر رسول بیدرام

پژوهشگر:

احد رعنائی

تیر ماه ۱۳۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده شهرسازی و معماری
گروه شهرسازی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته شهرسازی گرایش برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌های

برنامه ریزی راهبردی توسعه گردشگری منطقه نمونه گردشگری دیمه

استاد راهنما:

دکتر مهین نسترن

استاد مشاور:

دکتر رسول بیدرام

پژوهشگر:

احد رعنائی

تیر ماه ۱۳۸۹

اظہارنامہ‌ی دانشجو

اینجانب احد رعنائی دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته شهرسازی گرایش برنامه‌ریزی شهری و منطقہ‌های گروه شهرسازی دانشکده شهرسازی و معماری دانشگاه هنر اصفهان به شمارہی دانشجویی ۸۶۱۱۴۰۲۱۰۹ گواہی مینمایم کہ تحقیقات ارائه‌شده در این پایاننامہ ب ۱ عنوان برنامه ریزی راهبردی توسعہ گردشگری منطقہ نمونہ گردشگری دیمہ توسط شخص اینجانب انجام شدہ و صحت و اصالت مطالب نگارش شدہ مورد تأیید می باشد و در موارد استفادہ از کار دیگر محققان بہ مرجع مورد استفادہ اشارہ شدہ است. همچنین گواہی می نمایم کہ مطالب مندرج در پایان نامہ تاکنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی توسط اینجانب یا فرد دیگری ارائه نشدہ است و در تدوین متن پایان نامہ چارچوب مصوب دانشگاه را بہ طور کامل رعایت کردہام.

امضاء دانشجو:

تاریخ:

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری های ناشی از تحقیق، همچنین چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه کارشناسی ارشد، برای دانشگاه هنر اصفهان محفوظ است. نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده شهرسازی و معماری
گروه شهرسازی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته شهرسازی گرایش برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌های آقای احد رعنائی تحت عنوان:

برنامه ریزی راهبردی توسعه گردشگری منطقه نمونه گردشگری دیمه
ارایه شده به مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیتهای تحصیلی لازم برای درجه‌ی
کارشناسی ارشد که در تاریخ..... توسط هیأت داوران زیر بررسی و با نمره.....درجه ..... به
تصویب نهایی رسید.

۱- استاد راهنمای پایان نامه خانم دکتر مهین نسترن با مرتبه علمی استادیار امضاء

۲- استاد مشاور پایان نامه آقای دکتر رسول بیدرام با مرتبه علمی استادیار امضاء

۳- استاد/استادان داور داخل گروه آقای/خانم دکتر با مرتبه علمی امضاء

۴- استاد/استادان داور خارج از گروه آقای/خانم دکتر با مرتبه علمی امضاء

امضای مدیر گروه

با سپاس از اساتید ارجمند خانم دکتر نسترن و آقای دکتر
بیدرام که انجام این پژوهش مرهون یاری این عزیزان است.
دستان علی توبچی ثانی که مرا در این راه بسیار یاری نمود
به گرمی میفشارم.

تقدیم به پدر و مادرم که دوام سایه پرمهرشان بر سرم آرزوی
همیشه است. دستانشان را میبوسم.

تقدیم به همسر مهربانم که مهربانیهایش را جز این نیست
پاسخ:
« منم که دیده به دیدار دوست کردم باز
چه شکر گویمت ای کارساز بندهنواز»

چکیده:

گردشگری که در دنیای امروز آن را صنعت سبز مینامند به یکی از مهمترین صنعتها تبدیل شده است. ضریب تکاثر بالای گردشگری و تأثیر چشمگیر آن در تولید ناخالص ملی کشورها زمینساز مطرح شدن آن به عنوان صادرات نامرئی میباشد. کشور ایران علاوه بر داشتن انواع جاذبههای باستانی، فرهنگی، ... و به سبب دارا بودن تنوع چشمگیر اقلیمی و زیستمحیطی دارای جذابیت‌های طبیعی بیشماری است. از جمله این جاذبهها منطقه نمونه گردشگری دیمه است که به سبب همجواری با سرچشمه زایندهرود و قرارگیری در جوار شبکههای از جاذبه‌های طبیعی و تفریحی استان چه‌ارمحال و بختیاری دارای قابلیت‌های بسیار توسعه گردشگری و تقویت جاذبههای زیستمحیطی است. با عنایت به این مطالب این پژوهش به برنامه‌ریزی راهبردی توسعه این منطقه اهتمام ورزیده است. این پژوهش پیش از تدوین برنامه راهبردی به سبب ضعفهای آشکار شرح خدمات فعلی مناطق نمونه گردشگری در مرحله نخست با بررسی مبانی نظری مرتبط با برنامه‌ریزی راهبردی، برنامه‌ریزی گردشگری، اقتضانات گردشگری در ایران و فرایند برنامه‌ریزی راهبردی گردشگری؛ به ارایه ساختار پیشنهادی خود برای مناطق نمونه گردشگری اقدام نموده‌است. در ادامه پس از مرحله شناخت و بر پایه ساختار تدوینشده در مرحله نخست، به تحلیل محدوده برپایه ارزیابی محیط درونی و بیرونی پرداخته شده و برنامه پیشنهادی نیز در قالب تدوین جدول آبشار تصمیمگیری و طرح‌ریزی منطقه مورد مطالعه ارایه شده است. انجام آزمون فرضیه و انجام استنتاج از مطالعات، بخش انتهایی این پژوهش را تشکیل داده است که در آن اهم رهیافتهای حاصله از برنامه‌ریزی راهبردی و کاربرد آن در برنامه‌ریزی گردشگری با در نظرگیری اقتضانات و مسایل پیشروی گردشگری در کشورمان ارایه گردیده است.

کلید واژه‌ها:

راهبرد، برنامه ریزی راهبردی، گردشگری، توسعه پایدار، آبشار تصمیمات

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات تحقیق
۳	۱-۱- بیان مسأله
۳	۲-۱- پیشینه تحقیق
۵	۳-۱- اهداف تحقیق
۵	۴-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق
۶	۵-۱- پرسش های تحقیق
۶	۶-۱- فرضیهها
۷	۷-۱- کاربرد نتایج تحقیق
۷	۸-۱- روش تحقیق
۷	۱-۸-۱- روش تحقیق از نظر هدف
۷	۲-۸-۱- روش تحقیق از نظر روش
۷	۳-۸-۱- روش یافته اندوزی (روش گردآوری دادهها)
۸	۴-۸-۱- روش تجزیه و تحلیل
۸	۵-۸-۱- مراحل تحقیق
۹	فصل دوم: مبانی نظری و تدوین شرح خدمات طرحهای گردشگری
۱۰	۱-۲- مبانی نظری
۱۰	۱-۱-۲- گردشگری:
۱۰	۱-۱-۱-۲- تعریف گردشگری
۱۴	۲-۱-۱-۲- مناطق نمونه گردشگری
۱۶	۳-۱-۱-۲- نیازها و اقتضائات توسعه گردشگری
۲۲	۴-۱-۱-۲- توسعه پایدار
۲۹	۲-۱-۲- برنامه‌ریزی استراتژیک
۲۹	۱-۲-۱-۲- خاستگاههای برنامه‌ریزی استراتژیک
۳۲	۲-۲-۱-۲- مفهوم استراتژی (راهبرد)

۳۶	۲-۱-۳- تعریف برنامه‌ریزی استراتژیک
۳۸	۲-۱-۴- فرایند برنامه‌ریزی استراتژیک
۴۲	۲-۲- ساختار شرح خدمات طرح‌های مناطق نمونه گ‌دشگری
۴۵	۲-۲-۱- اشکالات اساسی شرح خدمات مو الف جامع منطقه نمونه گردشگری
	دیمه
۴۷	۲-۲-۲- جمع بندی و ارایه شرح خدمات پیشنهادی
۵۳	فصل سوم: شناخت محدوده مورد مطالعه
۵۵	۳-۱- ویژگی های جغرافیایی استان چهارمحال و بختیاری
۵۵	۳-۱-۱- جغرافیای طبیعی استان
۵۶	۳-۱-۲- معرفی شهرستان کوهرنگ
۵۶	۳-۱-۳- موقعیت ریاضی محدوده مورد مطالعه
۶۷	۳-۲- بررسی ویژگی های اقلیمی منطقه
۷۳	۳-۳- مطالعات زمین شناسی و توپوگرافی محدوده مورد مطالعه
۷۹	۳-۴- هیدرولوژی
۸۶	۳-۵- بررسی و مطالعه پوشش گیاهی
۸۹	۳-۶- بررسی ویژگیهای خاک
۹۷	۳-۷- بررسی ویژگی های اقتصادی
۹۹	۳-۷-۱- بررسی الگوهای معیشتی ساکنین
۱۰۰	۳-۷-۲- بررسی نظام مالکیتها در منطقه
۱۰۰	۳-۸- بررسی ویژگی های اجتماعی و فرهنگی
۱۰۰	۳-۸-۱- ویژگیهای سیاسی - اجتماعی
۱۰۰	۳-۸-۲- زبان بختیاری ها
۱۰۰	۳-۸-۳- بررسی و الگوی پراکنش سکونتگاه ها در محدوده مورد مطالعه
۱۰۱	۳-۸-۴- بررسی مسائل جمعیتی (گروه های سنی - جنسی)
۱۰۲	۳-۸-۵- بررسی ویژگی ها و الگوهای فرهنگی
۱۰۷	۳-۸-۶- بررسی جامعه میزبان در خصوص فرهنگ گردشگری
۱۱۱	۳-۹- معرفی جاذبه های طبیعی واقع در محدوده قابل دسترسی به محدوده
۱۱۱	۳-۱۰- بررسی ساختار دسترسی های درون منطقه ای (زمینی ، هوایی ، ریلی)
۱۱۲	۳-۱۰-۱- ساختار و گردش اطلاعات و ارتباطات در منطقه
۱۱۵	۳-۱۱- دفع فاضلاب ، زباله و آبهای سطحی

- ۱۱۵ ۱۲-۳-جاذبه های گردشگری حوزه چشمه دیمه
- ۱۲۹ ۱۳-۳- بررسی کیفیت های گردشگری
- ۱۳۰ ۱۴-۳- بررسی تنگناهای گردشگری
- ۱۳۱ ۱-۱۴-۳- بررسی وضعیت دفاتر خدمات مسافرتی
- ۱۳۱ ۲-۱۴-۳- بررسی امکانات پذیرایی
- ۱۳۲ ۳-۱۴-۳- بررسی امکانات خرید و داد و ستد
- ۱۳۲ ۴-۱۴-۳- بررسی وضعیت امنیت محدوده مورد مطالعه
- ۱۳۳ ۱۵-۳- بررسی بازارهای گردشگری (موجود و مستعد داخلی و بین المللی)
- ۱۳۵ ۱-۱۵-۳- بررسی انگیزه های اصلی جذب گردشگری و ارزیابی مخاطبین
- ۱۳۶ ۲-۱۵-۳- بررسی حوزه نفوذ جذب گردشگران
- ۱۳۶ ۳-۱۵-۳- بررسی نوسانات فصلی حاکم بر تقاضای گردشگری
- ۱۳۷ ۱۶-۳- بررسی جایگاه منطقه در طرحهای فرادست
- ۱۴۴ فصل چهارم: تجزیه و تحلیل محیطی با رویکرد راهبردی
- ۱۴۶ ۱-۴- تجزیه و تحلیل محیطی
- ۱۴۷ ۲-۴- ماتریس قوت ها، ضعف ها، فرصت ها و تهدیدها
- ۱۴۹ ۱-۲-۴- تهیه ماتریس *SWOT* جهت برنامه ریزی راهبردی منطقه نمونه گردشگری
- ۱۴۹ ۱-۱-۲-۴- جمع بندی منابع کتابخانهای
- ۱۵۱ ۲-۱-۲-۴- تجزیه و تحلیل از طریق انجام مطالعات میدانی
- ۱۵۸ ۳-۱-۲-۴- ارزیابی منظر و آثار بصری
- ۱۶۳ ۴-۱-۲-۴- ارایه ماتریس *SWOT* برای منطقه مورد مطالعه
- ۱۷۴ فصل پنجم: تدوین برنامه راهبردی پیشنهادی منطقه مورد مطالعه، آزمون فرضیه و نتیجه گیری
- ۱۷۵ ۱-۵- تهیه جدول اهداف، راهبردها و سیاست (آبشار تصمیم گیری)
- ۱۷۵ ۱-۱-۵- تدوین اهداف کلان
- ۱۷۶ ۲-۱-۵- تدوین راهبردهای کلان
- ۱۷۶ ۳-۱-۵- تدوین راهبردهای خرد (عملیاتی)
- ۱۷۷ ۴-۱-۵- تدوین سیاستهای اجرایی (راهکارها)
- ۱۷۸ ۵-۱-۵- تدوین اهداف کمی (عملیاتی)
- ۱۸۰ ۶-۱-۵- تدوین طرح ها و پروژه ها
- ۱۸۵ ۲-۵- طرح ریزی منطقه نمونه گردشگری و ارایه گزینه های طراحی
- ۱۸۵ ۱-۲-۵- معرفی ساختار پیشنهادی برای ارائه طرح

۱۸۶	۵-۲-۲- نحوه‌ی بهره‌برداری و تفکیک اراضی براساس قابلیت‌های طبیعی
۱۹۶	۵-۲-۳- اراضی گزخته‌های پیشنهادی برای طرح‌ریزی منطقه نمونه
۲۰۵	۵-۳- آزمون فرضیه
۲۰۵	۵-۳-۱- آزمون فرضیه شماره یک
۲۰۶	۵-۳-۲- آزمون فرضیه شماره دو
۲۰۸	۵-۴- نتیجه‌گیری
۲۱۱	پیوست
۲۱۹	پ فهرست منابع و مآخذ

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان
۶۷	جدول (۱-۳) وضع هوا، اقلیم و توپوگرافی روستای دیمه
۹۹	جدول (۲-۳) جمعیت ۱۰ساله و بیشتر نقاط مسکوری شهرستان کوهرننگ و وضع فعالیت به تفکیک جنس
۱۰۱	جدول (۳-۳) ساختار نسبی و جنسی جمعیت در نقاط روستایی شهرستان
۱۰۲	جدول (۴-۳) باسوادان در جمعیت ۶ ساله و بیشتر ، ساکن در نقاط شهری و روستایی بر حسب جنس و شهرستان
۱۱۵	جدول (۵-۳) مسیرهای گردشگری عمومی استان چهارمحال بختیاری
۱۲۳	جدول (۶-۳) موقع نسبی و فاصله سایت موردنظر تا سای پدیدهها و جاذبههای طبیعی - انسانی و انسان ساخت بهرامون
۱۳۴	جدول (۷-۳) : تعداد بازدیدکنندگان از جاذبه های تاریخی و گردشگری استان در سال ۱۳۸۴
۱۳۵	جدول (۸-۳) : تعداد گردشگران وارده به استان به تفکیک فصل در سال ۱۳۸۴
۱۵۰	جدول (۱-۴) : نقاط مثبت و منفی پیش روی در برنامه ریزی گردشگری
۱۵۸	جدول (۲-۴) : ارزیابی منظر منطقه نمونه گردشگری دیمه و مناطق پیرامونی از طریق ملاکهای عناصر، مشخصهها و ویژگیها
۱۵۹	جدول (۳-۴) : ارزیابی کیفیت منظر منطقه نمونه دیمه و مناطق اطراف با تکیه بر جزئیات افزونتر
۱۶۰	جدول (۴-۴) : تحلیل پیامدهای مداخله بر مبنای اهمیت و حساسیت گیرندههای محیط
۱۶۱	جدول (۵-۴) : ارزیابی کیفیت منظر با تاکید بر پیامدهای زیستمحیطی
۱۶۲	جدول (۶-۴) : تحلیل میزان اثرگذاری پروژه در وضعیت موجود محدوده
۱۶۵	جدول (۷-۴) : <i>SWOT</i> زیستمحیطی منطقه نمونه گردشگری دیمه
۱۶۷	جدول (۸-۴) : <i>SWOT</i> اجتماعی - فرهنگی منطقه نمونه گردشگری دیمه
۱۶۹	جدول (۹-۴) : <i>SWOT</i> اقتصادی منطقه نمونه گردشگری دیمه
۱۷۱	جدول (۱۰-۴) : <i>SWOT</i> زیبایی شناسی منطقه نمونه گردشگری دیمه
۱۷۳	جدول (۱۱-۴) : <i>SWOT</i> صنعت گردشگری منطقه نمونه گردشگری دیمه

۱۸۳

جدول (۱-۵): آبخار تصمیمگیری (اهداف، راهبردها و سیاستها)

۱۸۵

جدول (۲-۵): مقایسه‌ی کانونهای گردشگری منطقه

ث

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان
۱۷	شکل (۱-۲): شمایی از ساماندهی و توسعه گردشگری در یک مکان
۱۸	شکل (۲-۲): عوامل اصلی در صنعت گردشگری
۱۹	شکل (۳-۲): ساختار گردشگری
۲۱	شکل (۴-۲): عوامل موثر بر گردشگری
۲۳	شکل (۵-۲): مدل مفهومی عوامل اثرگذار در توسعه پایدار
۲۷	شکل (۶-۲): ثروت ملی در قالب سبدهی از انواع دارایی ها
۲۸	شکل (۷-۲): محاسبه ذخیره تعدیلشده
۲۸	شکل (۸-۲): ساختار گردشگری پایداری به معنای سرمایه گذاری و مراقبت سپد سرمایه ها
۳۲	شکل (۹-۲): فرآیند برنامه ریزی سیستمی
۴۰	شکل (۱۰-۲): فرآیند برنامه ریزی استراتژیک
۱۴۶	شکل (۱-۴): عناصر اصلی فرایند برنامه ریزی راهبردی
۱۴۸	شکل (۲-۴): ماتریس نمونه <i>swot</i>
۱۴۸	شکل (۳-۴): ماتریس <i>SWOT</i> براساس تجزیه و تحلیل محیطی
۱۵۱	شکل (۴-۴): نظر اهالی روستای دیمه در مورد توسعه گردشگری در منطقه نمونه
۱۵۲	شکل (۵-۴): نظر اهالی روستای دیمه در مورد انگیزه های حضور گردشگران در منطقه نمونه
۱۵۲	شکل (۶-۴): نظر اهالی روستای دیمه در مورد مشکلات احتمالی ناشی از توسعه گردشگری در منطقه نمونه
۱۵۳	شکل (۷-۴): تمایلات همکاری اهالی روستای دیمه برای توسعه گردشگری در منطقه نمونه
۱۵۳	شکل (۸-۴): نظر اهالی روستای دیمه در مورد مهمترین مشکلات منطقه مورد مطالعه
۱۵۴	شکل (۹-۴): دلیل حضور گردشگران در منطقه دیمه
۱۵۴	شکل (۱۰-۴): مهمترین جاذبه منطقه نمونه گردشگری دیمه از دید استفادهکنندگان
۱۵۵	شکل (۱۱-۴): مهمترین مشکلات منطقه نمونه دیمه از دید استفادهکنندگان
۱۵۵	شکل (۱۲-۴): مدت زمان حضور استفادهکنندگان در منطقه مورد مطالعه

- شکل (۴-۱۳): چگونگی حضور استفاد‌ه‌کنندگان در این منطقه ۱۵۶
- شکل (۴-۱۴): نوع برخورد اهالی محلی از دید استفاد‌ه‌کنندگان ۱۵۶
- شکل (۴-۱۵): پیشنهاد استفاد‌ه‌کنندگان، از فضا جهت توسعه منطقه نمونه ۱۵۷
- شکل (۴-۱۶): نمایش عوامل موثر در کیفیت ج ۱۶۰

فهرست نقشه ها

- نقشه (۱-۳): موقعیت منطقه نمونه گردشگری دیمه در کشور ۵۷
- نقشه (۲-۳): شهرستانها ی واقع در استان چهارمحال و بختیاری ۵۹
- نقشه (۳-۳): توزیع و پراکنش نقاط شهری بر اساس عوامل طبیعی ۶۱
- نقشه (۴-۳): موقعیت منطقه دیمه در استان چهارمحال و بختیاری ۶۳
- نقشه (۵-۳): موقعیت منطقه دیمه در ناحیه ۶۵
- نقشه (۶-۳): پهنه بندی اقلومی استان چهارمحال و بختیاری ۶۹
- نقشه (۷-۳): منحنی هم دمای استان چهارمحال و بختیاری ۷۱
- نقشه (۸-۳): منحنی هم باران استان چهارمحال و بختیاری ۶۹
- نقشه (۹-۳): مناطق حساس و آسیب پذیر استان به لحاظ عوامل طبیعی و محیطی ۷۵
- نقشه (۱۰-۳): پهنه بندی زمین لرزه در استان چهارمحال و بختیاری ۷۷
- نقشه (۱۱-۳): رودخانه های مهم استان چهارمحال و بختیاری ۸۱
- نقشه (۱۲-۳): پراکنش آبهای سطحی در استان چهارمحال و بختیاری ۸۴
- نقشه (۱۳-۳): پراکنش مراتع و جنگلها و اراضی کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری ۸۷
- نقشه (۱۴-۳): نقشه تحولات سطوح ارتفاعی ۹۱
- نقشه (۱۵-۳): نقشه تحولات شیب ۹۳
- نقشه (۱۶-۳): نقشه تحولات جهات شیب ۹۵
- نقشه (۱۷-۳): رده بندی نقاط شهری و روستایی ۱۰۵
- نقشه (۱۸-۳): مسیر ایلمراههای عشایری ۱۰۹
- نقشه (۱۹-۳): شبکه راههای استان چهارمحال و بختیاری ۱۱۳
- نقشه (۲۰-۳): موقعیت استان چهارمحال و بختیاری نسبت به خطوط راه آهن ۱۱۷
- نقشه (۲۱-۳): موقعیت قرارگیری و دسترسی های محلی محدوده مودر مطالعه ۱۱۹
- نقشه (۲۲-۳): شبکه دسترسی وضع موجود ۱۲۱
- نقشه (۲۳-۳): موقعیت جاذبه های گردشگری در منطقه ۱۲۵
- نقشه (۲۴-۳): موقعیت کانون های گردشگری در منطقه ۱۲۷
- نقشه (۲۵-۳): مسوهرهای اصلی گردشگری منطقه ۱۳۹
- نقشه (۲۶-۳): کاربری ها و جاذبه های استان ۱۴۱
- نقشه (۲۷-۳): موقعیت جذب گردشگر در مقیاس منطقه ای ۱۴۲

۱۸۷	نقشه (۵-۱): عناصر تأثیرگذار محدوده
۱۸۹	نقشه (۵-۲): کاربری اراضی وضع موجود
۱۹۱	نقشه (۵-۳): درجه بندی اهمیت حوزه‌ها
۱۹۷	ح نقشه (۵-۴): گزینۀ طراحی شماره یک
۲۰۰	نقشه (۵-۵): گزینۀ طراحی شماره دو
۲۰۳	نقشه (۵-۶): گزینۀ طراحی شماره یک